

FOLYTATÁS A 8. OLDALRÓL

„A tiranai magyar nagykövetség jó kapcsolatokat ápol Leka herceg személyében az egykori albán királyi családdal – tájékoztat az aktualitásokról Kasnyi Martina, a tiranai Magyar Nagykövetség attaséja. – Időről időre megemlékezést tartunk Geraldine sírjánál, illetve nagykövetségünk rendszeresen részt vesz Leka herceg és menyasszonya karitatív akcióiban. E kezdeményezésben számos, ajándékozással egybekötött iskolalátogatás szerepel, javarészt az észak-albániai hegyvidék falvaiban, Zogu király családjának származási helyén.”

Enver never

Ha Berat várából átnézünk a szomszédos hegyre, gigantikus felirat ötlük szemünkbe: Enver never (Enver soha többé). Az albán nép így fejezte ki érzését az ország életét négy évtizedig megkeserítő diktátor iránt. A második világháború után következett Albánia rémálma, az ország élére Enver Hodzsa állt. A véreskezű diktátort még 1930-ban Franciaországba küldték állami pénzen tanulni, de sehol sem állta meg helyét, legfeljebb a francia kommunista eszmékben mélyült el. 1941-ben a megalkuló Albán Kommunista Párt vezetője lett, s a hatalmat majd' haláláig kezében tartotta. A háború alatt az ellenállás szervezésében tűnt ki, s az ország függetlenségének megőrzésében is szerepe lett. Ezután következett ámokfutása. Előbb a szomszédos Jugoszláviával rúgta össze

„Az ország gazdasági fejlődéséhez a legnagyobb donor országok járulnak hozzá, Németország, Olaszország, Ausztria, Svájc, ezek állandó képviselő mellett fejlesztési ügynökségeket is működtetnek.”

a port, s teljes mellszélességgel állt a sztálini szocializmus irányvonala mögé. A Szovjetunióban bekövetkezett változások után Kínához közeledett, Mao Ce-tung 1976-ban bekövetkezett halála után a Nagy Testvérhez is hűtlen lett, s megpróbált a saját lábára állni. Üldözési mániája nyomán betonbunkerek százezreit építtette, minden utat, várost az imperialisták célpontjának tekintett, 1985-ben halt meg. Utódja, Ramiz Alia óvatosan próbált nyitni Európa felé, de nem tudott kibújni ő sem a bőréből. 1992-ben a szabad választás után összeomlott a hatalmi gépezet.

A világ első ateista állama

Tiranában a diktatúra emléke egyre halványabb. A szocreál főteret szép lassan újjáépítik, a város túlnó rajta. Gigantikus mauzóleumból, amely inkább egy kis sportcsarnokra hasonlít, már régen kirakták, az épület egy ideig kulturális centrumként működött, jelenleg lerobbant állapotban várja nem túl biztató jövőjét.

A diktatúra természetrajzát az idelátogató a Bunk'art Múzeumban tanulmányozhatja. Tartalma a budapesti Terror Házára emlékeztet, földalatti labirintusa talán még félelmetesebbé teszi. A kínzás, megfélemlítés egész eszköztárának emléke sorakozik az apró szobákban. Az áldozatok fala megrendítő, a nevek mindenütt tragédiát sejtetnek, a fotókról megkínzott emberek tekintenek ránk. Igen, 60 ezer börtönre ítélt, 6 ezer meggyilkolt emléket őrzik a statisztikák. Menekülni sem lehetett a terror elől: útlevelet csak a bennfentesek kaphattak, a határvédelmet pedig a hírhedt határőrség látta el, a 40 év alatt mintegy ezer ember életét oltották ki.

Bunkermúzeum: az egykori diktátor országszerte elszórt rejtékhelyéből néhányat megnyitottak a turisták előtt

Enver Hodzsa büszke volt arra, hogy megeremtette a világ első ateista országát. Az ehhez vezető utat is eltiport lelkek szegélyezték: egyes becslések szerint Albániában az 1944 és 1991 közötti kommunista rendszer alatt öt püspököt, hatvan papot, harminc ferences szerzetest és tizenhárom jezsuitát, tíz papnövendéket és nyolc apácát öltek meg, a laikusok próbatétele, s a remény-

láthatod autódát”. A szabadságot nekik is tanulniuk kellett, a demokrácia megszilárdult, és a közbiztonság is fokozatosan helyreállt.

Az elmúlt másfél évtizedben az ország fantasztikus fejlődést ért el. Kasnyi Martinát, a tiranai Magyar Nagykövetség külgazdasági attaséját idézzük: „az ország gazdasági fejlődéséhez a legnagyobb donor országok járulnak hozzá, Németország, Olaszország, Ausztria, Svájc, ezek állandó képviselő mellett fejlesztési ügynökségeket is működtetnek. Mellettük meg kell említeni a fejlesztési bankokat, az USAID, a német KfW, az EBRD és a Világbank jelentős összegekkel járul hozzá az albán gazdaság fellendítéséhez.”

A változás szembeötlő, a fejlődés legfőbb húzóágazata az építőipar. Mivel a legtöbb város történelmi részét még a kommunista időben lerombolták, a mai várostervezőknek sincs veszténivalójuk, amikor a buldozerekre építik az arculatváltást. Tirana európai nagyvárossá válik széles utakkal, magas épületekkel. Az autóutak fokozatosan épülnek, így a megnövekedett autóforgalmat is igyekeznek mederben tartani. Természetesen ez nem megy egyik napról a másikra, Tiranában és környékén megszokottak a közlekedési dugók. Az albán közlekedés még megmaradt a motorizáció legsós fokán, s erre a turistáknak is ügyelniük kell. A zebrákat is inkább figyelemfelhívásra festették fel, nem életbiztosítás átmenni a gyalogátkelőhelyeken.

„Magyarország is aktív partnerként vesz részt az ország fejleszté-

A nemzeti hős, Szkander bég szobra Tiranában

sében – értékeli hazánk gazdasági szerepét az attasé. – Ez különösen jellemző az elsőbbséget élvező ágazatokra és katasztrófhelyzet esetén a humanitárius segítségnyújtásra. Hazánk szerepvállalását jól jellemzi, hogy 2015-ben a Fővárosi Vízművek az árvíz idején két hétig mobil víztisztító berendezést üzemeltettek Selenice faluban, biztosítva ezáltal a helyi lakosok ivóvízellátását. 2017-ben a Hunnia Kristály Kft. törhetetlen menzaedényeket ajánlott fel a shkodrai árvaház részére. Ugyanebben az évben az Ovi-Sport Közhasznú Alapítvány sportpályát adományozott egy tiranai óvodának. Donorként a vízügyi területen vagyunk eredményesek: két magyar cég két albániai városnak nyújt technikai segítséget a vízellátás hatékonyságának növelésére, illetve szakértői szintű látogatások szervezésével mozdítjuk elő, hogy a magyar cégek minél sikeresebb üzleteket bonyolítsanak és minél több helyi vízipari tenderen vegyenek részt.”

Vonzó albán tengerpart

A gazdaság másik húzóágazata az idegenforgalom. Bulgária és Hor-

vátország mellett új vetélytársaként jelent meg Albánia a piacon, amely ár-érték arányban lepheti meg a konkurenciát, és az ismeretlenség varázsával hat. A tengerpart vonzó, a történelmi helyek ideális kirándulásokat kínálnak. Az ókort az érdeklődők az egyik legnagyobb római romterületen, Apolloniában, Szkander bég örökét Krjában tanulmányozhatják. Berath „Ezerablakos városára”, fellegvárára, értékes ikonmúzeumára, Dures belvárosára, Tirana múzeumaira napokat lehet szánni, a magas hegyek ideális kirándulóhelyek. Az albán konyha kitűnő és vendéghétköztető, a búcsúvacsorán a fogások felénél feladtam a folytatást.

„Az ország gazdag kínálata mindenkit meglep – osztja meg személyes véleményét Vörös Zsolt, a TSTours idegenvezetője, aki öt éve járja a vidéket, s mintegy nyolcvan út tapasztalataiból formálja véleményét. – Ami a sokfelé megfordult turistának is élményt jelenthet, az az ismeretlen felfedezése, az Európában is különlegesnek számító tengerparton való pihenés, a történelmi, részben a magyar történelemhez is köthető látványosságok meglátogatása, valamint az albán jelen, a nagy múltú nemzethez köthető életérzés megismerése. Engem is számos élménnyel gazdagított Albánia, például amikor 2016-ban szentté avatták Teréz anyát, vallástól és felekezettől függetlenül egyemberként ünnepelt az ország. Egy nép fejezte ki tiszteletét annak a szerzetesnek, aki a karitatív munkának, az elesettek védelmének szentelte életét.”

Az „ateista ország” valóban léleken is magára talált. 2012-ben a tiranai főtér mellett az Albán Ortodox Egyház újjászületésének 20. évfordulóján szentelték fel a modern Felámadás- katedrális, amelyben múzeum, kulturális centrum és könyvtár is helyet kapott. A Szent Pál-székesegyházra a főváros római katolikus közössége lehet büszke. Szintén modern épület, alapkövét még II. János Pál pápa rakta le 1993-ban, kilenc évvel később szentelték fel. Számos szobor és emléktábla utal az albánok első szentjére, Teréz anyára, akinek személye az albán keresztény közösségek megújulását is segítette.

CSERMÁK ZOLTÁN

Krja vára: a megmaradt történelmi örökséget napjainkra felújították